

nomine Christi, potestate a Christo concessa, humano modo, quod sine intentione fieri nequit.

Ad 2^{am}. R. C. A. N. *Cons.* *Disparitas* ex modo dictis sequitur: verbum concionale signum est mere speculativum, sicut vox *homo* in præc.; at verbum sacramentale non est signum speculativum tantum, sed insuper practicum ex institutione Christi, qui ad consequendum effectum, hoc voluit poni humano modo nomine suo, adeoque cum deliberatione et intentione; nisi velit quis, etiam psittacum agere posse sacramenti ministrum.

Ad 3^{am}. R. D. A. Minister principis, qui est præcise nuntius, ac quasi tabellarius sic implet officium suum C. minister cum potestate faciendi aliquid vel non N. Sed talis est e. g. iudex, prætor, etc. Sed hic deliberate agere debet cum intentione; quis enim edicto prætoris ebrii, aut mimicæ agentis instar histrionis in theatro, iudicat deberi obedientiam?

Ad 4^{am}. R. D. A. Est instrumentum Christi exanime N. animatum C. D. etiam *min.* Intentio instrumenti exanimis non est necessaria; aut etiam animati, si effectus a causa principali determinatus, et instrumentum animatum merus executor sit, ut præco in promulgatione legis C. aliter N. *min.* Minister sacramentorum non est merus executor, sicut præco, sed dispensator mysteriorum Dei, cum potestate faciendi, vel non; ergo juxta rationem conclus. prudenter, deliberate debet dispensare et agere. Objectiones hæc ad Art. sequentem quoque trahi possunt, sicut ex hoc variæ ad præsentem.

ARTICULUS VI.

QUÆ INTENTIO EX PARTE MINISTRI REQUIRATUR ET SUFFICIAT AD VALOREM SACRAMENTI?

173. *Præmitto.* Quæ Art. præc. diximus, iis perlubenter, ut debent, omnes subscribunt orthodoxi Theologi; sed non levis inter eos circa intentionem internam questio remanet nunc expendenda. Causam questioni dedit definitio Ecclesiæ, præter materiam et formam ad valorem sacramenti in ministro exigentis intentionem faciendi, quod facit Ecclesia. Cum vero plura in eo, quod facit Ecclesia, occurrant, velut 1°. externus ritus spectatus præcise secundum se ac materialiter; 2°. ritus ille, quatenus hunc exercet Ecclesia ut sacrum et religiosum, adhuc abstrahendo, sitne reverentis, necne; 3°. ut in se reipsa sacer et sacramentum est; 4°. ut est productivus gratiæ: inde sententiarum diversitas et opinionum conflictus, ac quæritur, quodnam ex his quatuor intendere debeat minister, ut valeat sacramentum?

Sunt, qui sufficere autumant primum, si videlicet intendat minister ritum solum externum peragere, etsi interne non intendat facere, quod facit Ecclesia, aut etiam contrarium intendat; irrideat in animo, quod facit Ecclesia; ac ipsam ritum simulate perficiat, modo simulatio maneat occulta, interna. Hanc intentionem vocant *externam*, non quidem ratione principii, nam etiam a voluntate, quæ est facultas animi, oritur, sed ratione objecti, quia ad solam actionem externam, vel ritum materialiter spectatum terminatur. Circa hujus intentionis sufficientiam præcipue diffi-

cultas et controversia est. Eam sufficere adhuc post TRID., cui nomine summi Pontificis Theologus interfuerat, Catharino docuit in opusculo de necessitate intentionis Romæ edito an. 1592. Catharino a quibusdam accensetur eruditissimus Salméron S. J., pariter PAULI III. in TRID. Theologus; ast immerito; cum, si attente legatur, non omnem intentionem internam seriam excludat a necessitate sacramenti; sed eam solum, qua ritus sacramentalis ut productivus gratiæ intenditur. Catharini sententiam ex recentioribus amplexi sunt Vincentius Contenson, Hyacinthus Serry; item Juenin, Farvacque ac quidam alii cum hac limitatione, quod tunc solum sufficiat, si minister togatus sacramentum ministret, inque loco sacro, servatis cæteris Ecclesiæ ritibus, quod a circumstantiis his extrinsecis ritum externum, de se indifferentem, sufficienter ad esse ritus sacramentalis determinari putent.

Cæteris vero omnibus sola ea externa intentio videtur insufficientis, exiguntque internam; divisi tamen rursus inter se; aliis nimirum volentibus sufficere, si minister intendat ritum externum mente seria ut sacrum et religiosum in Ecclesia Dei, quæcumque illa sit, quæ communissima hodie opinio est; aliis plus postulantibus, ut intendat hunc ritum ut sacrum in Ecclesia Romana; aliis demum exigentibus, ut ritum etiam insuper intendat ut productivum gratiæ.

174. *Dico I.* Non est necessarium ad valorem sacramenti, ut minister intendat explicite conferre sacramenti effectum sive gratiam; nec ut sic intendat efficere rem in se absolute sacram seu sacramentum; nec ut intendat facere, quod facit Ecclesia Romana; sed horum intentio implicita sufficit, contenta in hac generali explicita faciendi id, quod facit vera Ecclesia, vel quod novit ut sacrum fieri in Ecclesia.

Prob. 1^a. p. 1°. Ex communi sensu et praxi Ecclesiæ, ratum habentis baptismum collatum debita cum materia et forma a pagano, Judæo, hæretico, qui tamen effectum nullum salutarem intendunt, utpote quem vel ignorant, vel negant, vel etiam irridunt. 2°. Ex definitione NICOLAI I. in resp. ad Consulta Bulgarorum resp. 104. relato Can. *A quodam*. Dist. IV. de Consecr. Et ratio est; quia sacramenta sunt causæ necessariae, quæ vim suam producendi effectum a Deo habent; ergo, si validum sit sacramentum, nec sit obex gratiæ in suscipiente, producit effectum ex se, etsi minister de eo non cogitat. His ex rationibus conclusio quoad hanc partem hodie indubitata est; sicut neque quoad partes cæteras est hodie vix amplius disputatio. Nihilominus

Prob. 2^a. p. Rursum ex praxi Ecclesiæ, quæ pariter ratum habet baptismum collatum ab atheo, pagano, Judæo, qui tamen non intendunt rem in se absolute sacram et sacramentum efficere, cum potius hunc ritum ut supersticiosum habeant, ut inquit D. Th. in 4. dist. 6. q. 1^a. a. 3. quæstiunc. 2.

Prob. 3^a. p. Quia et Ecclesia validum habuit olim baptismum Donatistarum, qui tamen Ecclesiam veram penes se Donatistas solos esse aiebant, et Romanam defecisse; hodieque ratum habet baptismum Lutheranorum et Calvinistarum, etsi Ecclesiam Romanam esse Ecclesiam veram pernegent.

Prob. 4^a. p. Hæc sequitur per se; nam aliqua intentio interna seria necessaria est, ut mox dicetur; præcedentes vero non requiruntur necessario;

ergo saltem hæc generalis explicita, in qua prædictæ singulæ inclusæ continentur; nam cum Ecclesia Romana sit vera Dei Ecclesia, hæcque conferat verum sacramentum sui productivum effectus; igitur qui generaliter vult facere, quod facit Ecclesia Dei, hoc ipso vult facere, quod Ecclesia Romana, conferre effectum; quia voluntas hæc generalis corrigit particularem, qua negatur veram Ecclesiam esse Romanam. Ut vero habeatur hæc generalis explicita intentio, satis est, quod advertat et velit facere, quod fit ab Ecclesia.

175. *Dico II.* Ad valorem sacramenti sola intentio externa non sufficit; sed seria interna necessaria est.

Prob. I. Ex S. SCRIPTURA. Juxta hanc, locis Artic. præc. cit., sacramentorum ministri sunt dispensatores mysteriorum Dei; ergo ministrare ea debent Christi nomine; dispensator enim et minister fidelis debet id velle facere, quod vult is, cujus minister est: sed nullo vero ac proprio sensu potest dici nomine Christi agere, qui in animo non vult, quod Christus instituit; huic etiam contrarium vult; vel usque adeo interne mimus est, irridens quod Christus instituit et voluit.

Respondent, hos ritus non dependere ab intentione ministri, ut sacri et sacramentales sint; sed hoc eos habere a Christo; ac ministros solum præscriptum externum opus peragere; quo facto erit sacramentum, sive minister velit sive nolit; sicuti, dum quis ignem admovet stupæ, ignis comburet, sive applicans ignem hoc velit, sive nolit. At, quod tantorum virorum bona venia dixerò, utrumque parum theologice dicitur. Nam Christus quidem hos ritus instituit, ut possint esse sacramentales, si eo scilicet determinentur a ministro; non vero sic instituit, ut, quomodocumque hic ponatur ritus, sit sacramentum; alioquin ancilla lavans serio a sordibus corpus infantis sub invocatione SS. Trinitatis conficiet sacramentum baptismi; aut sacerdos serio externe proferens verba consecrationis: *Hoc est corpus meum*, in mente suum sacerdotis corpus intelligens, vere consecrabit presentem panem. Nimirum ritus illi, cum de se indifferentes sint, ad esse naturale vel sacramentale, ad profanum vel sacrum, ut ablutio externa corporis cum verbis, ad esse sacramentale potius, quam naturale et profanum, aliunde necesse est determinentur, scilicet a ministro; aliud enim non superest; nam a circumstantiis eum non determinari posse ad esse sacramentale dicitur infra. Minus vero ad rem facit paritas de igne; hic enim a natura sua combustivus est determinate; nec est ad comburendum indifferens, sed habita materia disposita comburit: at ritus illi externi non sunt determinate sacramentales, sed etiam naturales et profani esse possunt; ergo ad unum determinari debent aliunde: præterea, si valet hæc paritas, quid respondebunt adversarii, si quis ex Lutheri schola sic contra ipsosmet arguat: ignis mimice admotus stupæ, hanc comburit; ergo ritus sacramenti mimice peractus erit sacramentum.

Prob. II. Ex CONCILIIIS. Laudata Art. præc. FLORENT. et TRID. requirunt intentionem faciendi, quod facit Ecclesia: sed qui in animo tantum statuit, externe duntaxat fingere ac simulare, quod facit Ecclesia, non potest dici habere intentionem faciendi, sed duntaxat id simulandi, quod facit Ecclesia; ergo non habet intentionem eam, quam ceu necessariam exigit Ecclesia; quia hæc intentionem faciendi, non simulandi exigit.

At dices: exterius serio ritum Ecclesiæ perficit. Verum hoc, sed perficit pure materialiter; Ecclesia vero ritum externum non prout mere materialiter, sed ut rem sacram et religiosam; quod in supposito facto minister non intendit facere, sed simulare solum et fingere. Sic vero quæ differentia erit histrionem inter et talem ministrum? Numquid et nistrio ritum externum materialiter ponit in teatro? Alia igitur inter hunc et ministrum talem non erit differentia, quam quod histrio sit irrisor apertus et simulator manifestus, alter occultus et latens; cujus simulatio, quamdiu latuerit, ratum haberi debet in foro ecclesiastico sacramentum; si cognita fuerit et detecta simulatio, ipso e. g. fatente reo, quid tunc censendum respondebunt adversarii de sacramento? Haud dubie: viderit episcopus.

Prob. III. Ex AUCTORITATE ALEXANDRI VIII. summi Pontif. anno 1690. 7. Decembr. damnantis hanc propositionem ordine 28. *Valet baptismus collatus a ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi servat; intus vero in corde suo apud se resolvit, non intendo facere, quod facit Ecclesia*; infero; ergo non sufficit illa intentio externa supra descripta; verba enim hujus propositionis prorsus sunt eadem ipsa, quæ adversariorum. Supponit autem indubie propositio damnata, ministrum, qui serio ritum externum baptismi servat; alias enim gratis conficta, ait recte Tournely, et novo fulmine in vanum protrita foret; cum nullus orthodoxus sit post TRID., qui doceat valere baptismum joco etiam externo et irrisione patentis datum; idemque jam in Luthero damnaverat S. Tridentina Synodus. Sensus igitur genuinus est damnatæ propositionis: valere baptismum datum a ministro, qui ritum externum formamque baptizandi serio servat, intus tamen statuit non facere, quod facit Ecclesia; sed illud simulare solum et fingere. Gratis vero ait P. Serry et abs vero, damnatam esse propositionem in sensu Lutheri, cujus dogma quidam Theologi Belgæ renovabant; nullus enim talis Theologus catholicus, sive Belga sive alius post TRID., qui ita docuisset, assignari potest. Quin contrarium Doctores Belgæ tum viventes testantur; inter quos eximius Henno ita enuntiat: *Dicta propositio desumpta ex Thesi cujusdam Doctoris mihi cogniti et familiaris, qui præcise adversariorum* (Juenini, etc.) *sententiam sustinebat*; Tr. de Sacram. Disp. VI. quæst. 11. art. 2. Idem testabatur Henricus a S. Ignatio pariter Belga, L. 1. de Sacram. c. 9. sub finem. Sed nec moris est in Ecclesia, ut, quoties quis apostata renovat aliquam ex damnatis Lutheri propositionibus, toties illis renovetur Romæ condemnatio. Et vero quis alias esset condemnandi finis?

Sed, *inquiunt*, post damnationem propositionis Theologi plures insignes, Juenin, Genettus, Alexander Natalis Catharini sententiam tuiti sunt, ipsaque Summa Alexandrina edita Romæ jussu BENEDICTI XIII. Quin hæc sententia sæpe Romæ publice propugnata fuit. Verum

R. His plerisque speciose relatis nihil deesse præter veritatem, si Jueninum excepero. Verum Jueninus se contra vaticanum fulmen inter alia hoc se clypeo tuetur, quod nullum decretum transalpinum robur habeat in Galliis, nisi immediate ab ipso emanarit Pontifice, ideoque hoc Inquisitionis decretum Gallos non stringere. At quis eo clypeo secure suum pectus ex aliis armare velit; tum quod privilegio istiusmodi, cum de ejus authentia certo non constet, Galli alii non fidant; tum quod falsum sit, decretum hoc non immediate emanasse a S. Pontifice, ut in tenore decreti constat: *Coram*

Sanctissimo Domino nostro Alexandro, etc. In Genetto nihil tale legere est. Natalis, postquam multa disseruisset de Catharini sententia, hoc solum ait, quod si casus occurrat, in hac ambiguitate consulendum esse episcopum, Summa Alexandrina solum ait, non requiri intentionem producendi effectum sacramenti. Denique hanc sententiam unquam fuisse postea progugnata Romæ negat P. Gaudius Ord. PP. Prædic. apud Billuartium, Serrium quii sta dixerat impugnans. Nec etiam aliunde Serriani asserti haberi authentica fides potest.

Prob. IV. RATIONE. Falsum est fundamentum adversariorum: scilicet hoc ipso, quod externe serio ponatur materia et forma, haberi sacramentum; nam ponuntur solum juxta ipsos materialiter, sic vero adhuc indifferentia sunt ad esse sacramentale; neque enim verba sola materialiter prolata dici possunt determinare materiam, ut sacramentalis sit; nam et ipsa verba sic prolata adhuc indifferentia sunt, ut sint forma sacramentalis, ut dictum de matre lavante parvulum sub invocatione Trinitatis, in prob. 1^a; nimirum verba solum materialiter prolata sunt, forma solum materialiter, non formaliter; determinari igitur et materia et verba ad esse sacramentale debent a ministri intentione. Hinc et nulla est paritas de aliis compositis artificialibus, quæ hic conglomerant adversarii, velut ignis ad motus stupæ comburit, etiamsi nolit ad movens; sigillum impressum ceræ hanc sigillat, nolit velit sigillans; quia et similia, quando tantum ponuntur materialiter, non jam sunt indifferentia amplius, cum a natura ad unum determinata sint; secus est de ritu sacramentorum, qui, ut ablutio in baptismo cum verbis solum materialiter exercitus, nondum est determinatus ad esse sacramentale. Et adde: eodem modo his exemplis uti poterit pro suo dogmate Lutheranus, velut de igne dictum est in prob. 1^a.

176. *Obj. I.* Ex praxi et auctoritate Ecclesiæ. 1°. Ecclesia, etsi semper diligenter invigilet, utrum ministraretur baptismus, præsertim hæreticorum circa mysterium Trinitatis errantium; nunquam tamen inquisivit, utrum adhibita fuisset interna intentio; ergo judicabat hanc non esse necessariam; vel quid aliud causæ afferri poterit.

2°. Ecclesia approbavit baptismum collatum ab atheis, paganis, Judæis, et alia sacramenta collata ab hæreticis: sed merito poterat dubitari, utrum illi intentionem internam habuerint; ergo.

3°. Baptismus collatus a Ludovico Gaufrido parochio Massiliensi fuit habitus ratus, nec iteratus iudicio Sorbonæ aliorumque magni nominis Theologorum, etsi ille morti jam proximus testatus esset, se quidem servasse in baptizando externum ritum; at interne retractasse totum, quod externe agebat; imo se, quos baptizabat, infantes devovisse diabolo. Pariter, etsi Petrus Lavardinus episcopus Cenomanensis in mortis circumstantiis testatus esset, se nunquam habuisse intentionem ordinandi, factæ tamen ab eo ordinationes non iteratæ, sed approbatæ sunt.

4°. Episcopi ante ordinationes protestantur, quod nolint ordinare excommunicatos, non habentes titulum; et tamen valent illorum ordines; ad quid enim ab iisdem suspenderentur in jure canonico? ergo.

Ad 1um. R. 1°. Etiam non inquisivit, utrum in consuetis circumstantiis

fuert collatus. Quæ retorsio in pluribus aliis argumentis recentiorum Catharini sectatorum non prætermittenda.

R. 2°. N. Cons. Sed ideo non inquisivit, quia nemo deferebatur ob intentionem omissam; quia de internis Ecclesia judicare non solet; quia, nisi contrarium evidenter appareat, semper adesse præsumitur intentio ministri generalis faciendi, quod in Ecclesia, cum facile sit hanc intentionem habere.

Ad 2um. R. 1°. Retorquendo ut ante.

R. 2°. N. min. Posito enim rite sacramenti ritu, hæc generalis intentio jure præsumitur. Idem respondere debent adversarii in sua sententia, dum dicunt, necessariam saltem esse intentionem interioriorem, si sacramentum non conferatur in consuetis circumstantiis.

Ad 3um. R. Utrumque factum falsum esse, quia nullo sufficienti fundamento, nullo scriptore ac teste idoneo asseritur, ut tale ostendit P. Gaudius in Dissertat. contra Serrium. Primo Gaufridum illum ne quidem parochum fuisse ex libro parochiali cognitum fuit ecclesiæ S. Mariæ ab aquis fluentibus; cujus ecclesiæ aiunt adversarii eum extitisse parochum; sed simplicem beneficiarium fuisse, facta inquisitione, compertum est; hominem improbum quidem, at qui inter alia crimina hoc nunquam confessus fuit; de hac enim confessione tam notabili nihil refert Auctor tragicarum historiarum, et si altero post Gaufridi mortem anno singula, quæ ipse confessus fuerat, conscripserit, sed et de hac confessione prorsus silent acta judicialia ea de causa inspecta, cum tamen cæteras ejus confessiones singulas exhibeant. Quod Petr. Lavardinum attinet, ne quidem ex nobili illa familia aliquem sub nomine Petri Cenomanensium episcopum fuisse ostendit laudatus Gaudius; uti pariter hanc fabulam quidem divulgatam fuisse in populum, ac continuo, ut fit, Dissertationes pro sufficientia intentionis externæ et contra fuisse editas; sed hoc quid evincit? Nondum prodierat tunc damnata ab ALEXANDRINO VIII. propositio: *Valet Baptismus, etc.* Et quid demum pauci privati, Theologorum omnium et Ecclesiæ sensui officiant?

Ad 4um. R. Si intentio illa generalis episcoporum non ordinandi excommunicatos, carentes legitimo titulo perseveraret in singulorum ordinationibus, reipsa tales ordinarentur invalide. At vero quia ante examen instituunt, et nullo post examen tali reperto, volunt ordinare singulos sine conditione aliqua, ideo etiam illi ordinantur valide, qui tali impedimento laborant, etsi in pœnam ipso jure ab exercitio suscepti ordinis suspensi sint.

177. *Obj. II.* Ex SS. Patribus. 1°. S. Aug. L. 3. contra Crescon. c. 8. *Qua mente, ait, operetur (Minister), qua labore intentione, non curent;* ergo.

2°. Idem S. Pater L. 7. contra Donatist. c. 53. n. 101. aperte supponit eos verum habere baptismum, qui fallaciter datum acceperunt, modo præscriptus ritus observatus fuerit; nam ait: *Si enim nihil interest ad integritatem sacramenti in ipsa Catholica (Ecclesia), utrum id aliqui fallaciter an veraciter agant, cum tamen hoc idem utrique agant; cur extra intersit, non video; quando ille, qui accipit, non simulatione palliatus, sed religione mutatus est.*

3°. Doctor Angelicus variis in locis prævisse, et favisse Catharino videtur,

velut in 4. dist. 6. q. 1. a. 2., ubi inquit, quod in illis sacramentis, quæ consistunt in actione ministri, non requiratur intentio mentalis, sed sufficiat intentio expressa per verba formæ. Et hic q. 64. a. 8., quod sufficiat intentio Ecclesiæ, quæ significatur per formam.

Ad 1um. R. Explico S. Patrem cum D. Hic S. Pater per intentionem intelligit actum voluntatis in ministro conficiendi sacramentum N. ministri probitatem, præsertim fidem C. Nulla enim erat Aug. disputatio cum Donatistis, qualis Cresconius erat, de intentione, ut hæc actus voluntatis est conficiendi sacramentum, sed unice de ministri probitate et fide, an hæc in ministro qualitas ad confectionem sacramenti necessaria sit. Affirmabat Cresconius dicens: *Sicut qui plantat et rigat, non nisi fidelis colonus et diligens adhibetur, sic, etc.* At respondit S. Aug. *Quasi vero quod infidelis colonus plantaverit, propter ejus infidelitatem non germinet vis seminis... Quam mente operetur, qua intentione laboret, non curent; ergo intentionem hic sumit improprie pro ministri fide vel probitate; secus ejus responsio ad objectionem Cresconii fuisset plane impertinens.*

Ad 2um. R. Explico cum D. Supponit baptismum validum fallaciter datum fallacia intentionis N. fallacia fidei C. Per fallacem hic eum intelligit, qui, cum habeat de veritate et virtute sacramentorum rectam fidem; hæc tamen conferendo sacramentum simulat, quasi crederet, ipsum sacramentum verum esse et productivum gratiæ; hæc vero simulatio non obstat, quominus generalem habere intentionem possit faciendi, quod fit in Ecclesia. Ratio responsionis est 1°. quia de hac simulatione fidei tantum erat AUGUSTINUM inter et Donatistas disputatio; nulla vero unquam de intentione. 2°. Quia id palam facit totus contextus et AUGUSTINI argumentatio; hinc fallaciam hic diserte opponit fidei: *an plus, ait, distet inter credentem in mimo, et irridentem in Ecclesia: item opponit fallaces veracibus, sed per hos cœtum credentium intelligit subdens: ubi autem neque societas ulla esset ita credentium; neque ille, qui acciperet, ita crederet, etc.* Quin toto in cap. cit. et libro nihil prorsus reperire est, unde colligi posset, S. Aug. de intentione loqui.

Nec obstat, quod S. Pater fallaces esse dicat in ipsa Ecclesia catholica; e contra veraces dari in hæresi: quid sit sceleratius in Ecclesia fallaciter accipere, an in hæresi, vel schismate sine fallacia? in Ecclesia catholica vero non sint fallaces fallacia fidei, sicut nec in hæresi veraces veritate fidei. Nam

R. D. Dicit esse fallaces in Ecclesia catholica interne C. externe, et quo ad corpus Ecclesiæ externum N. Pariter dicit esse veraces in hæresi fide, non supernaturali, sed solum humana; licet enim, qui in uno hæreticus est, totum amittat supernaturalem habitum fidei, ut nullum aliud fidei mysterium fide supernaturali possit credere; potest tamen mysteria alia fide humana et naturali credere, et hæc fide naturali esse naturaliter verax. Sic quoque possunt esse in Ecclesia catholica hæretici occulti, interne tales, qui quidem reipsa de Ecclesia non sunt, sed sunt tamen adhuc de Ecclesiæ corpore apparenter, et quia hæresin externe non produnt, et cum Ecclesia externam unitatem servant, sunt in unitate catholica adhuc, sed tantum externe et apparenter, non interne et vere.

Ad 3um. R. Equidem juxta multos S. THOM. videtur propendere in senten-

tiam Catharini; at e contra plures alii illustres S. THOMÆ vindices eum ab hac opinione purgant; et merito, cum citati textus, si comparentur cum aliis Doctoris ejusdem, exponi adhuc posse videantur, scilicet quod S. Doctor non requirat intentionem explicitam et expressam conficiendi sacramentum, sed sufficere implicitam et virtualem, quod quis velit facere id, quod fit in Ecclesia, vel quod facit minister Ecclesiæ; vel quod neget formalem actualem esse necessariam. Et vero ead. q. 64. a. 8. ad 1. diserte pronuntiat, requiri intentionem ministri tanquam instrumenti animati, qua se subjiciat principali agenti, ut scilicet intendat facere, quod facit Christus et Ecclesia. Similia habet a. 10. Et in 4. dist. 11. q. 2. a. 2. quæstiunc. 3. ad 1. intentionem, quæ ordinatur ad perfectionem sacramenti, esse essentialem sacramento. Hac vel simili responsione uti debent adversarii ipsi, dum saltem intentionem internam exigunt, si sacramentum conferatur ex consuetis circumstantiis.

178. *Obj. III.* Ex Ratione. 1°. Si ritus externus exerceatur serio externe in consuetis circumstantiis, ut si minister togatus sit ad conferendum sacramentum, si conferatur in templo externa reverentia, etc.; per has circumstantias determinatur ritus, ut sacramentalis sit; ergo non requiritur intentio interna, quæ illum determinet.

2°. Lutherani et Calvinistæ non intendunt facere, quod facit vera Ecclesia, scilicet Romana, et tamen baptizant valide; ergo.

3°. Si sacramentum dependeret ab intentione ministri, hoc foret incertum, et homo non haberet certitudinem, sitne e. g. baptizatus, necne; ergo non est præsumendum, quod Christus necessitatem intentionis exegerit; sicut eadem de causa non requisivit probitatem ministri, et fidem.

4°. In ministro non requiritur aliud, quam ut intendat facere, quod facit Ecclesia: sed qui serio ritum externum peragit, intendit facere, quod facit Ecclesia; quidquid deinde intus in animo intendat.

5°. Ex sententia nostra sequeretur 1., quod salus hominis, vis meritorum Christi dependeat a placito ministri. 2. quod innocentes plecterentur ob ministrorum malitiam; e. g. infans baptizatus sine ministri intentione interna periret: sed hæc admitti non possunt; ergo.

Ad 1um. R. N. *Ant.*, quod gratis dicitur, cum nullum habeat fundamentum nec in Scriptura, nec Conciliis, nec Patribus, nec summis Pontificibus; sed primum inventum fuit Antonii de Dominis, archiepiscopi Spalatensis apostatæ L. 5. de Rep. Eccles. c. 12. Sed contrarium ex Conciliis evincitur, quæ ad veritatem sacramenti tria exigunt: materiam, formam, intentionem ministri; circumstantiæ vero illæ loci, et similes nullum ex his tribus sunt. Sed et generalis illa damnatio propos. 28. ab ALEX. VIII. *Valet baptismus, etc.* pro omni casu intentionem internam exigit; deinde æque in templo, quam extra potest poni ritus materialiter; unde autem illa vis templi, ut opus de se non sacrum faciat sacrum? Certe multa alia indifferentia exercentur in templis, quæ a sanctitate loci nunquam ad esse sacra determinantur.

Ad 2um. R. D. *Ant.* Non intendunt hoc intentione particulari, vel explicita C. non generali et implicita N. Quippe intendunt facere, quod Christus instituit; consequenter cum nihil aliud faciat Ecclesia Romana, quam quod

Christus instituit; dum intendunt primum, intendunt hoc ipso et alterum. Neque illæ intentiones sibi oppositæ sunt, ut se ipsas destruant; non enim dicunt: *volo facere, quod Christus instituit*; et: *nolo facere, quod facit Ecclesia Romana, etsi non erret*; alias revera intentiones illæ utpote implicite contradictoriæ destruerent semet; sed credendo solum Ecclesiam Romanam non esse veram, aut non agere secundum Christi institutionem, præcise volunt facere, quod Christus instituit.

Ad 3um. R. D. Ant. Hoc foret incertum physice, homo non haberet certitudinem *physicam* C. foret incertum moraliter, homo non haberet certitudinem *moralem* N. Interea sufficiens facillime haberi potest, et sine gravissimo detrimento ipsius ministri non potest omitti; ut proinde sufficiens certitudo de valore sacramenti habeatur hoc ipso, quod omnia rite ponantur. Sic etiam sumus certi moraliter, quod minister debitam formam et materiam adhibuerit. Unde argumentum in his retorqueri potest. E contra si sacramenti valor a ministri probitate dependeret, omnia plena essent anxietatibus, cum facilius accidat, ministrum in statu gratiæ non esse, isque emergente necessitate repentina reparari subinde ante non potest, et per se reparatur difficilius, quam habeatur intentio; hinc merito Christus a probitate ministri sua pendere sacramenta noluit.

Ad 4um. R. 1°. Quando minister sacramentum confert privatim extra circumstantias sine interna intentione, etiam ritum externum operatur serio; et tamen juxta adversarios nondum intendit facere, quod facit Ecclesia.

R. 2°. D. min. Qui intendit ritum externum solum materialiter N. sic enim a naturali et profano nondum differt: qui intendit illum ut sacrum in Ecclesia, ut institutum a Christo C.

Ad 5um. R. D. illat. 1^{am}. Sequeretur, quod salus hominis, vis meritorum Christi absolute sumpta pendeant a ministri placito N. ut habenda per sacramenta C. Sic etiam pendet a placito ministri quoad applicationem materiæ et formæ.

Ad 2^{am}. illat. N. min. Hoc enim respectu Dei injustum non est; hic enim omnia sic pro salute hominum disposuit, ut simul naturalem cursum operationis causarum secundarum reliquerit; unde si ab his aliquando illa impediuntur media, id Deo imputari nequit. Et numquid idem dicendum, si minister malitiose materiam, vel formam sua malitia corrumpat, vel non est ordinatus? Deinde si suscipiens vel adhuc in peccato originali est, ut infans; vel in actuali, ut subin adultus; damnatur tunc homo ob culpam propriam, cujus ministri malitia est tantum occasio, et quasi causa per accidens.

ARTICULUS VII.

QUALIS INTERNA INTENTIO AD VERITATEM SACRAMENTI SIT, VEL NON SIT SUFFICIENS?

179. *Præmitto.* Intentio interna, de qua Art. præced. actum (quæ etiam expressa et formalis dicitur) subdividitur passim in actualem, virtuales et habituales, ceu in species suas proprias, quibus duæ aliæ addi solent,

interpretativa et indirecta. *Actualis* est ipse actus voluntatis actualiter physice, et secundum se ipsum existens in ministro, dum is conficit sacramentum, bene advertens, quid agat, et expresse volens id agere. *Virtualis*, quæ est intentio etiam actualis præterita quidem, et non amplius in se ipsa existens, sed existens in aliqua virtute post se relicta, per quam tamen in opus influit, quod idcirco etiam de præsentis fieri ex illa intentione dicitur; velut postquam explicitam intentionem habuisti consecrandi, si vi hujus intentionis abluas manus, te induas sacerdotalibus vestibus, pergas ad altare, peragas reliqua, ac tandem pronunties verba consecrationis; etsi tunc intentionem actualem non habeas; habes tamen virtuales, quia actiones illæ omnes ab illa prima intentione profluunt. *Habitualis*: hæc aliud non est, quam ipsa intentio actualis præterita, quam quis aliquando habuit, et non retractavit; censetur enim permanere habitualiter, quamdiu non retractatur. *Interpretativa*; quando quis actu intentionem nec habet, nec habuit; ita tamen est dispositus, ut actu intentionem eliceret, si de objecto tali ei incidere cogitatio. *Indirecta*; qua quis vult aliquid in causa, vel in alio necessario connexo; nempe vult causam, ex qua prævidet secuturum effectum, ut cum quis se inebriat, sciens se ebrium jurare. Quæritur nunc, quænam ex his sufficiens sit.

180. *Dico I.* Ad valorem sacramenti nec intentio interpretativa, nec pure habitualis, nec indirecta sufficiens est. Est apud Theologos assertio communis.

Prob. 1^a. p. Quia juxta Concilia laudata Art. præc. ad valorem sacramenti talis requiritur intentio, quæ influat in actionem sacramentalem, ut hæc peragatur humano modo Christi nomine, ac saltem implicite intendatur id, quod Christus instituit, vel facit Ecclesia: sed talis non est intentio interpretativa; hæc enim cum non sit, nec fuerit, sed solum fuisset, si ejus incidisset cogitatio, reipsa est non ens, cujus nulla qualitas est, nulla passio, nulla actio; proinde nullo modo in actionem sacramentalem potest influere, nec ritum externum determinare, ut sacramentalis sit.

Prob. 2^a. p. Quia cum intentio mere habitualis ne quidem in sui virtute maneat, etiam neque in se, quia non existit physice; nec in sui virtute potest in actionem influere, ut hæc exercentur humano modo, auctoritate et nomine Christi. Deinde intentio ministri ideo ad valorem sacramenti requiritur, ut per eam externa actio de se ad plura indifferens determinetur ad esse actionis sacramentalis; sed hoc præstare nequit intentio habitualis, utpote quæ nec physice, nec in virtute existit. Præterea hæc intentio potest esse in ebrio, dormiente et amente; ergo sufficeret hæc, si ebrius proferret verba consecrationis ad mensam, consecraret valide; sed hoc absolute falsum est.

Prob. 3^a. p. Quia nec intentio indirecta facit, ut actio sacramentalis in se procedat modo humano ac rationali a ministro; et ut per se intendatur id, quod Christus instituit; qui enim crebro experimento edoctus scit, se in ebrietate e. g. proferre verba consecrationis supra panem, ac nihilominus se inebriat, sicque consecrationem indirecte in causa vult, scilicet in ebrietate, non intendit formaliter ac per se consecrationem, sed mere materialiter; cum ea verborum prolatio sit potius motivum neglectum, quam alliciens ad